

Cezar PRICOP

Coincidența contrariilor (continuare din pagina 6)

Creatoare, pentru simplul fapt că ea întrerupe firul vieții care nu și-a consumat încă toate posibilitățile, că nu a îndeștulat destinul; asta pentru că, la bază, facerea lumii stă în sacrificiul unei ființe divine. În această realitate, viața omului este o continuă reluare a unor gesturi primordiale.

În termeni sociologici asumarea are darul de a schimba ceva și nu doar pentru a include. Sub această perspectivă Eliade și-a propus a asuma tarele poporului român. Cel puțin asta își dorea când scria, în ciclul de articole intitulate *Itinerariu spiritual*, în acela care avea ca subtilu, „Ortodoxia”, când își propunea că, „noi, cei tineri – vom ajunge, nu ne interesează când, creștini ortodocși.” Asta nu din cauză că, doamne ferește, poporul român ar avea ceva drăcesc în el. La acest nivel faptele „îndrăcite” nu stau decât în „Istorie”, vrea să spună Eliade. Acesta este și motivul (fals) pentru care unii critici au văzut în antiistorismul lui un caracter antisemit, din moment ce evreei sunt cei care au inventat istoria. „A trecut – între noi și acele fericite secole după Iisus – istoria.” De aceea: „Un ortodox poate fi ascet sau păcătos” (11) – nu contează, e chiar comod să fii ortodox – a spus-o și Cioran (12). Exact aceasta este linia spirituală deschisă de Hașdeu care spunea că Sinodul și călugării „au suspendat pe Crist și I-au substituit o mincinoasă locotenentă, au caterisit pe Sfântul Spirit și au pus pe Dumnezeu sub o aspră priveghere polițienească” (13).

Paradoxal, poziția lui Eliade se înscrie cu claritate în mentalitatea românilor care – ca să dau doar un superficial exemplu –, în intimitate, îi denușește pe preoții ortodocși, „popi”, substantiv care face parte din aceeași familie de cuvinte cu „papistaș”, iar în contextul de față desemnează un reprezentant fals, un surrogat funcțional, un ierarh care imită fără prea mult succes pe Papa de la Roma, iată un termen ce face o clară ierarhizare a celor două dogme, Apusene și Orientale, culmea, această departajare o face România profundă.

Și nu numai atât; ca să nu rămân numai la acest exemplu: Primul patriarh al României, Miron (Elie) Cristea, a fost numit, sau ales, în această funcție, în februarie 1925, datorită calității sale de „falsnic preot al Ardealului” (unul dintre detractorii cei mai vehemenți a fost profesorul Nae Ionescu, paradoxal, cel care, atunci când a trecut cu totul și pe față de partea mișcării legionare, a vorbit, în lagărul de la Miercurea Ciuc, despre „dumnezeul românilor”); transformarea BOR la rangul de Patriarhat s-ar datora faptului că biserica rusă s-a prăbușit „în urma evenimentelor petrecute în Rusia, în octombrie 1917”. Iar teza sa de doctorat, despre care I.P.S.S. Antonie Plămădeală a scris că a fost „o exegeză” și un „act patriotic”, s-a ocupat de Mihai Eminescu și a fost prezentată Universității din Budapesta (Atenție: teză acceptată! La vremea aceea Imperiul Habsburgic era altceva decât Ungaria). În această teză de doctorat Miron (Elie) Cristea, care urma facultate de litere și filosofie, spune că „Cele mai multe și cele mai frumoase poezii ale lui Eminescu sunt cele erotice” (14) (Eliade, în urma acuzațiilor de pornografie, s-a declarat „erotolog”). Ca urmare a acestei teze, și nu a uneia de natură teologică, mitropolitul Miron Românul l-a chemat la Sibiu, în anul 1891, ca să-i încredințeze funcția de secretar arhidioezan în cadrul Mitropoliei Ortodoxe a Ardealului. Încă de pe vremea aceea românismul și românitatea țineau loc de Dumnezeu și de Iisus. Mai menționez că în anul 1922 Sfântul Sinod al BOR a instituit un post de episcop al Ar-

matei Române, iar I.P.S. dr. Miron Cristea a contribuit la înființarea primei Episcopii Militare din România Mare.

E clar că aici și așa, anume prin însușirea liniei Hașdeu, se desparte Eliade de mentorul său, Nae Ionescu, care-i răspunde că ortodox nu devii, ortodox te naști; „Poți deveni catolic sau protestant, dar că, dacă ești român, te naști ortodox.” (15).

Dar singurul care interpretează cu claritate poziția lui Eliade este Șerban Cioculescu, pe care-l și citează, Eliade, în *Memorii*, exprimând că acesta a comentat poziția sa din *Itinerariu spiritual* „cu o extremă simpatie” (16). Marele Cioculescu observă că, Eliade, „încearcă o învigorare a bătrânei ortodoxii prin toate excitantele și stupefiantele europene și asiatice.”; sesizează clar că, în viziunea autorului, „mistica” de care se află cuprins poporul român este compromisă, iar „ortodoxia nu răspunde la tot.”. Cum se face că exact Eliade a fost acuzat de către unii de misticism? (Unii a denumit-o: „Mistica deznădejdi”) Cioculescu înțelege corect că, „după dl. Eliade, spiritul este confiscat de Biserică.” Și în final își exprimă rezerva spunând că „viitorul apropiat va dovedi dacă va fi în adevăr un marș concentric al tineretului român către ortodoxie” (17). După numai doi ani, în 1930, într-o recenzie a romanului lui Eliade, *Isabel și apele Diavolului*, Cioculescu constata că, „Agitația pseudoideologică a aproximativilor misticoortodocși a trecut, dar operele literare bune rămân” (18). Așadar Eliade făcea, sau făcuse parte din acei „misticoortodocși”. Ce nu-i convenea lui Eliade la ortodoxia românească? Ce vroia să schimbe? Despre care tip de ortodoxie e vorba? Și o spune Eliade într-o scrisoare particulară, aceeași, către Vintilă Horia: „«Ortodoxia» rusească n-a fost niciodată a noastră. Nu Kievul ne-a orientat, ci Bizanțul și Muntele Atos. Iar Bizanțul era Roma (cea adevărată!), iar Muntele Atos își trăgea rădăcinile din spiritualitatea ierusalimită. Deci ambele tradiții sunt bune: Roma și Ierusalimul; nu a treia Romă, Moscova. După cum știi, dogmatic, *diferențele dintre Roma și Răsărit sunt minime*” (19) (punerea între ghilimele a primul cuvânt din citat aparține lui Eliade; prima subl. este cf. textului, a doua subl. este a mea, P.C.). Din păcate Istoria a venit peste ei, peste noi, deopotrivă, și fiecare a „iernat” care pe unde și cum au/am putut. Ce mai contează dacă acea *minimă diferență*, despre care am scris aici, a venit cu tancurile rusești, ori a stat în moartea unui singur om, dacă efectele sunt aceleași: dezastroase! O să vedem până la urmă unde a fost „dumnezeul românilor” când „dumnezeul rușilor” țopăia cate-rinca pe mormintele strămoșilor noștri, inclusiv pe cele ale lui Culianu (20).

Acuma, într-un sfârșit, care e oare „matematica” morții lui I.P. Culianu?

Că tot a scris Culianu despre „musca apteră”, urmărind să arate prin asta că și religiile se pot plia pe/la „teoria evoluționistă”; mă conformez stilului: Există o specie de porumbel numită „rotații de Galați” (subliniez, de Galați!). Sunt tare frumoși: au moț, sunt încălțați, penajul e viu colorat, atât la „ei” cât și la „ele”. Sunt singurii dintre păsări și animale care se sinucid din fericire. Da! Da, așa este, vreau să mă credeți. Când se „îndrăgostesc”, dar cel mai adesea atunci când puii ies din ou, se înalță spre cer, sus de tot, abia se mai văd. De acolo, din înaltul văzduhului, din bucurie, coboară în picaj spre pământ făcând tumburi și rotații cu viteza glonțului. O voluptate a căderii, un vârtej amețitor al libertății, o degajare de constrângeri... Dar uită să se mai

oprească și sfârșesc, de cele mai multe ori, zdrobiți de pământ, morți. Din fericire (una de un alt tip!), partenera, sau partenerul, unul dintre ei, rămâne nefericit/ă. În acest tip de nefericire stă perpetuarea speciei, fiindcă celălalt rămâne să trăiască un timp singur/ă, foarte supărat/ă, nu-i mai arde de tumburi și căderi în picaj, astfel ocupându-se, cu grijă de pui săi. Poate că, într-o zi, un porumbel mai deștept, va scrie „tratatul nefericirilor trecute și viitoare”, că doar și porumbelii evoluează, nu? Dar oamenii?

¹ Ioan Petru Culianu, *Studii românești*, I, Editura Nemira, București, 2000, p.270.

² „Da, dracul este contabil (...) Tot așa îmi vine a crede că aversiunea țaranului român pentru cămătar și pentru evrei în general provine nu din intoleranță sau ură, ci din groaza de contabilitate” Cf. N. Steinhardt, *Dumnezeu în care spui că nu crezi. Scrisori către Virgil Ierunca (1967-1983)*, Editura Humanitas, București, 2000, p. 110.

³ H.-R. Patapievic, *Omul recent*, Editura Humanitas, 2001, temă tratată în pp. 306-316.

⁴ Articolul a apărut în, *Ortodoxia, Revista Patriarhiei Române*, anul I, nr. 2-3, aprilie-septembrie, 1949, pp. 173-186.

⁵ *Ib.*, p. 280.

⁶ Micea Eliade, *Memorii. Recoltele solstiului*, vol. II (1937-1960), Editura Humanitas, București, 1991, pp. 149-150.

⁷ Ioan Petru Culianu, *Studii românești*, op. cit., p. 285.

⁸ *Ib.*, pp. 285-286.

⁹ Mircea Eliade, *Memorii...*, vol II, op. cit., p.150.

¹⁰ Ioan Petru Culianu, *Studii românești*, op. cit., p. 218.

¹¹ Mircea Eliade, *Itinerariu spiritual, scrieri din tinerețe*, 1927, Editura Humanitas, București, 2003, pp.357-360.

¹² „Este chiar bine să fii ortodox.” (subl. în text). O spune în *Schimbarea la față a României* (anul 1939), Editura Humanitas, 1990, p.79; iar într-un articol mult anterior, în anul 1936, intitulat „Mircea Eliade și dezamăgirile sale”, scrie: „Din punct de vedere spiritual, nu este deloc greu să fii român.” În „*Dosarele*” Eliade, vol. I, Editura Curtea Veche, București, 1998, pp. 102-106

¹³ Vezi *Patria de carton*, Pricop Cezar, Editura Paralela 45, 2005, cap. intitulat „Colajul 27”.

¹⁴ Ilie Șandru și Valentin Borda, *Un nume pentru istorie – Patriarhul Miron Cristea*, Casa de Cultură Petru Maior, Târgu Mureș, 1998, pp. 58, 146, 149, 159. Scrisă cu binecuvântarea P.S. Ioan și subvenționată de Ministerul Culturii.

¹⁵ Mircea Eliade, *Memorii, I, (1907-1960)*, Editura Humanitas, București, 1991, p.146.

¹⁶ *Id.*, p. 145.

¹⁷ „*Dosarele*” Eliade, vol. I, (1926-1938), Editura Curtea Veche, București, 1998, pp. 22-27.

¹⁸ „*Dosarul*” Eliade, vol. III, *Elogii și acuze*, Editura Curtea Veche, București, 2000, p. 27.

¹⁹ În Mircea Eliade, *...Corespondență A-H*, op. cit., p. 457.

²⁰ Caterinca, joc de origine rusă, se dansează în lipsa oricăror reguli; fiecare joacă cu oricine, sau de unul singur. Pe românește, atunci când cineva „face caterinca” înseamnă că vorbește fără noimă, dar cu bună știință, asta pentru a-ți deforma felul cum vezi tu lumea, pentru a te induce în eroare; îți subvaluează capacitatea de percepție, altfel spus, râde de tine. La romani această decriptitudine era permisă o dată pe an, în timpul sărbătorii „*Hillaria*” când toate se făceau posibile, când norma era spartă, regula era încălcată. Numai că ei urmăreau prin asta păcălirea zeilor. Oamenii trebuiau să devină necesarmente *hilari*, adică să pară obligatoriu mulțumiți și fericiți de viața lor, așa zeii erau și ei la rândul lor satisfăcuți de influența pe care o exercitau asupra oamenilor.